

J-425
Shastri (Part-I) Examination, 2021

वैकल्पिक 'क' वर्ग
Paper - IV
(साहित्यम्)

Time Allowed : Three Hours
Maximum Marks : 100
Minimum Pass Marks : 33

नोट : अ, ब खण्डाभ्यां सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। स खण्डाच्च द्वौ प्रश्नौ
समाधेयौ।

खण्ड-अ

(वस्तुनिष्ठ प्रश्नाः) 2×10=20

Q. 1. नैषधीयचरितम् कस्य रचना अस्ति ?

(कालिदासस्य, श्री हर्षस्य, भवभूतेः)

Q. 2. नैषधकारस्य पितुः नाम किमासीत् ?

(हरिहरः, कमलाकरः, श्रीहीरः)

(2)

- Q. 3. नैषधकारः कस्मात् ताम्बूलद्वयं लभते ?
(कान्यकुञ्जेश्वरात्, राजशेखरात्, गदाधरात्)
Q. 4. नैषधकाव्यस्य प्रथमसर्गे कति पद्यानि सन्ति ?
(144, 145, 146, 147)
Q. 5. पुण्यश्लोकः कः कथ्यते ?
(भीमः, नलः, दमयन्ती)
Q. 6. नैषधीयचरिते कः अङ्गीरसः ?
(शृङ्गारः, वीरः, हास्यः)
Q. 7. शिशुपालवधस्य रचनाकारः कः आसीत् ?
(श्रीहर्षः, माघः, दण्डी)
Q. 8. शिशुपालवधस्य प्रथमसर्गे कति पद्यानि सन्ति ?
(74, 75, 77, 80)
Q. 9. नवाम्बुदश्यामवपुः कः कथ्यते ?
(नारदः, श्रीकृष्णः, बलरामः, शिशुपालः)

(3)

Q. 10. शिशुपालवधस्य प्रथमसर्गे कं वृत्तम् अस्ति ?

(वंशस्थं, उपजाति, मालिनी)

खण्ड-ब

(लघु उत्तरीय प्रश्नाः)

4×10=40

Q. 1. निम्नांकित पद्यस्य भावार्थो लेख्यः -

प्रतीपभूपैरिव किं ततो भिया,

विरुद्धधर्मैरपि भेत्तृतोऽिज्ञाता।

अमित्रजिन्मित्रजिदोजसा स यद्,

विचारदृक्चारदृगप्यवर्तता॥

अथवा

यथोह्यमानः खलु भोगभोजिना,

प्रसह्य वरोचनिजस्य पत्तनम्।

विदर्भजायाः मदनस्तथा मनोऽ-

नलावरुद्धं वयसैव वेशितः॥

(4)

Q. 2. निम्नांकित पद्यस्य भावार्थो लेख्यः -

गतं तिरश्चीनमनूरु सारथेः,

प्रसिद्धमूर्धज्वलनं हविर्भुजः।

पतत्यधोधाम विसारि सर्वतः,

किमेतदित्याकुलमीक्षितं जनैः॥

Q. 3. राज्ञः नलस्य सौन्दर्यं वर्णयत।

अथवा

राज्ञः नलस्य कीर्ति वर्णयत।

Q. 4. शिशुपालस्य पराक्रमं निरूपयत।

अथवा

बलरामस्य अभिमतं निरूपयत।

खण्ड-स

(दीर्घोत्तरीय प्रश्नाः)

20×2=40

Q. 1. निम्नांकित पद्ययोः सप्रसङ्गं व्याख्या कार्याः -

J-425

P.T.O.

J-425

(5)

(क) नवालता गन्धवहेन चुम्बिता,
करम्बिताङ्गी मकरन्द शीकरैः।

 दृशा नृपेण स्मितशोभि कुड्मला,
दरादराभ्यां दरकम्पिनि पये॥

(ख) उपनग्रमयाचितं हितं,
परिहर्तु न तवापि साम्रतम्।

करकल्पजनान्तराद्विधैः,
शुचितः प्रापि स हि प्रतिग्रहः॥

अथवा

(क) अवाप सापत्रां स भूपतिः,
जितेन्द्रियाणां धुरि कीर्ति स्थितिः।

 अवसरे शम्बरवैरिविक्रमे,
क्रमेण तत्र स्फुटतामुपेर्युषि॥।

(6)

(ख) अपि लोकयुगं दृशावपि
श्रुतदृष्टा रमणी गुणा अपि।

 श्रुतिगामितया दमस्वसुः,
व्यतिभाते सुतरां धरापते॥

Q. 2. निम्नांकित पद्ययोः सप्रसङ्गं व्याख्या कार्याः -

(क) इति ब्रुवन्तं तमुवाच स व्रती,
न वाच्यमित्यं पुरुषोत्तम! त्वया।

त्वमेव साक्षात्करणीय इत्यतः,
किमस्ति कार्यं गुरुयोगिनामपि॥।

(ख) विधाय वैरं सामर्षे नरोऽरौ य उदासते।
प्रक्षिप्योदर्चिषं कक्षे शेरते तेऽभिमारुतम्॥

(7)

अथवा

(क) कृतः प्रजाक्षेमकृता प्रजासृजा,

सुपात्रनिक्षेपनिराकुलात्मना । ।

सदोपयोगेऽपि गुरुस्त्वमक्षयो,

निधिः श्रुतीनां धनसम्पदामिव । ।

(ख) निशम्य ताः शोषगवीरभिधातुमधोक्षजः ।

शिष्याय बृहतां पत्युः प्रस्तावमदिशद् दृशा । ।

